

Hoe anderen het zien

De kinderen leren over kunstbeschouwen

onderwerp

stilleven

techniek

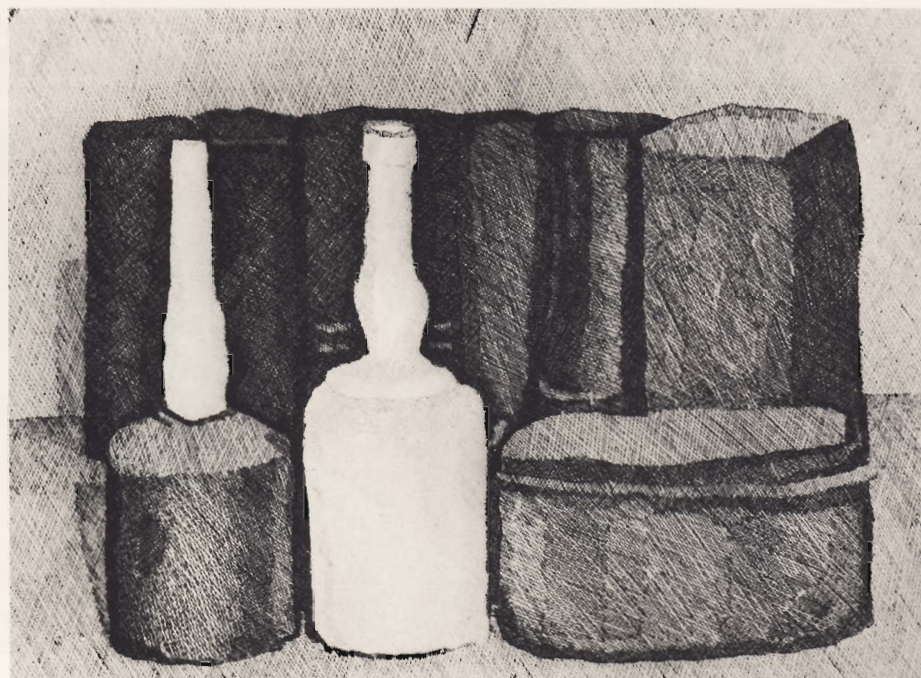
reproducties,
afbeeldingen,
verzamenen,
bespreken

Toelichting

In deze tussenliggende beschouwingsles bekijken de kinderen als voorbeeld één stilleven en één landschap. Gekozen is voor gemakkelijk reproduceerbare afbeeldingen (ets en tekening), waarbij het aspect kleur geen rol speelt. Het is dan bijvoorbeeld mogelijk per groepje van vier leerlingen één kopie te gebruiken, terwijl de begeleidende tekst door de leerkracht wordt behandeld. Nadat de voorbeelden zijn bekeken, verzamelen de kinderen uit alledaags materiaal foto's of prentbriefkaarten die over landschappen en stilleven-achtige afbeeldingen gaan. Elk kind maakt een korte toelichting in de vorm van een opstelletje van maximaal tien regels. Dit moet vooral een beschrijvend karakter hebben en weergeven wat het kind ervan vindt. Tot slot wordt samen bekeken hoe iedereen het gedaan heeft.

Begeleiding bij stilleven

Het afgebeelde stilleven is een ets uit 1954 van de Italiaanse kunstenaar Giorgio Morandi (1890-1964). Hij gaf het (een beetje ironisch) de titel 'groot stilleven met negen voorwerpen'. Met uiterst fijne krasjes zijn hele simpele vormen getekend en met enige moeite lukt het om ze van elkaar te onderscheiden: vooraan een petroleumlamp, een fles en een ronde platte doos; achteraan vaasvormige blokken, waarvan de vormen gedeeltelijk

Stilleven met negen voorwerpen, Giorgio Morandi, ets, 18 x 25 cm, 1954

samenvallen. Opvallend zijn de strak volgehouden korte arceringen, die het stilleven in genuanceerde grijstonen verdelen. Alles wijst erop dat Morandi alle onderdelen heel beheerst rangschikte en tekende. De langhalzige fles komt door uitsparing in de andere vormen tot stand. Zonder de lichtval te benadrukken (gedempt licht) is er enige schaduw gebruikt. Er is weinig dieptewerking; er zijn slechts aanduidingen van voor- en achtergrond, enige ondergrond en ruimte. Ook in de compositie is het werk subtiel gehouden; horizontale en verticale richtingen, echter zonder eentonig te zijn. Giorgio Morandi werd bekend door zijn stille composities met kruikjes, kannen, flessen en olielampen waarvoor de naam 'stilleven' nog te luidruchtig lijkt. Deze composities kunnen beter aangeduid worden als het 'stille leven'. Als contrast met het drukke leven laat Morandi ons een verstilde sfeer proeven die we bijna zijn vergeten.

Begeleiding bij het landschap

Dit landschap is een ter plekke gemaakte pentekening van Vincent van Gogh (1853-1890). In vergelijking met de strakke arceringen van Morandi benut Van Gogh bijna alle mogelijkheden van de rietpen om de gevarieerdheid van het land en het uitzicht weer te geven. De rotsen met duidelijke omlijnningen (minder verdunde inkt), de bomen en begroeiing met opengewerkte vormen. Geheel links is er een groot contrast met dit nog net zichtbare achterland; het lijkt wel of de horizon geheel opzij gedrukt wordt door het rotsmassief. In de tekening is weinig aandacht voor licht; sommige onderdelen zijn met verdunde inkt getekend en lijken daardoor lichter. De aandacht is uitgegaan naar de plaatsing op het vlak: een opgaande diagonaal en de structuur van de rotsspleten die daar haaks tegenin gaat. Tussen deze twee richtingen groeit de onverwoestbare natuur.

Vincent van Gogh heeft in een korte tijd talloze schilderijen en tekeningen gemaakt waarin het directe contact met de aarde centraal staat. Afgekeerd van het stadse leven geeft hij zijn visie op de natuur en de mens die er al zo lang mee vertrouwd is.

Frans landschap, Vincent van Gogh, rietpen